

Χαραλαμπίδου (2015). Η συγκρότηση της ‘καλής μαγείρισσας’ μέσω συνομιλιακών συνταγών ηλικιωμένων γυναικών της Κύπρου' [The construction of culinary expert through recipe tellings among older Greek Cypriot women]. Θ.Σ. Παυλίδου (επ.) *Ελληνική Γλώσσα και Προφορική Επικοινωνία: Μελέτες για τον πορφορικό λόγο* [Greek Language and Conversational Interaction: Studies in spoken discourse]. Θεσσαλονίκη: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών ΑΠΘ. 217-232.

Η συγκρότηση της ‘καλής μαγείρισσας’ μέσω συνομιλιακών συνταγών ηλικιωμένων γυναικών της Κύπρου

Άννα Χαραλαμπίδου

Abstract

This paper looks at the interactional construction of cooking, in the casual conversations of an all-female group of Greek Cypriot elderly friends, with a long interactional history. The data used are eighteen hours of self-audiorecorded interactions, collected over a period of two years and analysed within an ethnomethodological, conversation analytic framework. Talk about homemaking activities, and especially recipes, emerged as the most frequent conversational practice in the data. Recipe tellings are overwhelmingly chained and jointly narrated, include internal elicitation, negotiation and disagreement. These structural charactering of recipe-telling sequences index to various identities and most prominently the recurrent self-categorisation as ‘good cook’. Participants’ talk about recipes and claims of culinary expertise are ultimately a strategy of self-dissociation from categorisations of age-related decline in later life. On the whole, this bottom-up, empirical analysis of recipe tellings provides a glimpse to older women’s conversational practices and situated understanding of self.

Keywords: conversational recipe tellings, older women, identities categorisations, homemaker

Περίληψη

Αυτή η εργασία επικεντρώνεται σε ομιλίες για μαγειρική μιας φιλικής ομάδας ηλικιωμένων, Ελληνοκυπρίων γυναικών και εξετάζει τη δόμηση των συνομιλιακών συνταγών αλλά και τις ταυτότητες που κινητοποιούν. Τα δεδομένα αποτελούνται από δεκαοχτώ ώρες αυτο-ηχογραφημένων συνομιλιών που συλλέχθηκαν σε περίοδο δύο ετών και η ανάλυση έγινε στο πλαίσιο της εθνομεθοδολογίας και ανάλυση συνομιλίας. Οι μαγειρικές δραστηριότητες και οι συνταγές εμφανίστηκαν ως το πιο συχνό θέμα των αυθόρμητων συνομιλιών. Η οργάνωση των συνομιλιακών συνταγών στα δεδομένα περιλαμβάνει έντονη διαδοχικότητα, εσωτερική εκμαίευση, συνεργατική αφήγηση, διαπραγμάτευση και διαφωνία. Αυτά τα δομικά χαρακτηριστικά των συνταγών αναδεικνύουν όψεις των προβαλλόμενων ταυτοτήτων των ομιλητριών, και συγκεκριμένα την επανειλημμένη ταύτισή τους με την κατηγορία ‘καλή μαγείρισσα’. Οι συνομιλίες των συμμετεχουσών για συνταγές και η αυτο-κατηγοριοποίησή τους ως καλές μαγείρισσες λειτουργούν, εν τέλει, ως στρατηγική αποσύνδεσης του εαυτού από τη φθορά που στερεοτυπικά συνεπάγεται η τρίτη ηλικία. Συνεπώς, αυτή η εμπειρική έρευνα προβάλλει μια όψη των συνομιλιακών πρακτικών και ταυτοτήτων των ηλικιωμένων γυναικών της Κύπρου.

Λέξεις-κλειδιά: συνομιλιακές συνταγές, ηλικιωμένες γυναίκες, ταυτότητες, κατηγοριοποιήσεις, νοικοκυρά

1. Εισαγωγή

Οι συνομιλιακές συνταγές έχουν κοινά δομικά χαρακτηριστικά τόσο με τις προφορικές αφηγήσεις/ιστορίες όσο και με τις γραπτές συνταγές (Norrick 2011). Όπως οι συνομιλιακές ιστορίες, έτσι και οι συνταγές, αναφέρονται συχνά σε παρελθοντικά γεγονότα σε χρονική σειρά. Επιπλέον οι συνταγές μπορεί να περιέχουν ή να περιέχονται σε μια αφήγηση για ένα μαγειρικό γεγονός. Από την άλλη, οι συνομιλιακές συνταγές μοιράζονται με τις γραπτές συνταγές το τεχνικό λεξιλόγιο, το οδηγητικό ύφος και την προϋπόθεση εξειδικευμένης γνώσης (Norrick 2011).

Οι συνομιλιακές συνταγές παρουσιάζουν ειδικό ενδιαφέρον, όμως, όχι μόνο για τα δομικά τους χαρακτηριστικά αλλά και επειδή παρέχουν στους ομιλητές/τριες προνομιακές ευκαιρίες για συγκρότηση και διαπραγμάτευση οικογενειακών, έμφυλων κ.ά. ρόλων (Fieldhouse 1998). Πιο συγκεκριμένα, μέσω των συνταγών οι ομιλητές/τριες ενδεικνύουν κοινή γνώση και κοινή συμμετοχή σε μια μικρο-ομάδα (Norrick 2011). Όσο αφορά τις ηλικιωμένες γυναίκες, ειδικότερα, η αφήγηση συνταγών τους παρέχει τη δυνατότητα για τοπική συγκρότηση, ανανοηματοδότηση ή απόρριψη οικογενειακών και έμφυλων ρόλων, όπως της μητέρα και συζύγου (Wright-St Clair et al. 2005, O'Sullivan et al. 2008, Sidenvall et al. 2000).

Ο στόχος αυτής της εργασίας δεν είναι να δώσει μια γενικεύσιμη φόρμα για το πώς δομούνται οι συνταγές στη συνομιλία (αυτό έχει ήδη γίνει, π.χ. Norrick 2011), αλλά να εξετάσει τις διεπιδραστικές πρακτικές που χρησιμοποιεί μια ομάδα ηλικιωμένων γυναικών της Κύπρου, σε ένα συγκεκριμένο συμφραστικό πλαίσιο, και τις ταυτότητες που συγκροτούν ρητά ή υπόρητα μέσα από τις συνομιλιακές συνταγές. Μέσα από την ανάλυση των βασικών διεπιδραστικών χαρακτηριστικών των συνταγών θα συζητηθούν οι συνομιλιακοί ρόλοι και οι κατηγοριοποιήσεις που διεκδικούν, απορρίπτουν ή μεταβάλλουν οι συμμετέχουσες.

2. Αναλυτικό Πλαίσιο και συμμετέχουσες

2.1 Οι συμμετέχουσες και οι γλωσσικές τους ποικιλίες

Οι συμμετέχουσες αυτής της έρευνας είναι μια φιλική ομάδα γυναικών, με μακρόχρονη γνωριμία. Αυτός ο φιλικός 'κύκλος' ή 'κλίκα', όπως αυτοχαρακτηρίζονται, αποτελείται από πέντε βασικά και τρία περιφερειακά μέλη. Πρόκειται για γειτόνισσες, που γνωρίζονται για πολλά χρόνια (πολλές από παιδική ηλικία) και ζουν σ' ένα προάστιο της Λευκωσίας. Πέντε χρόνια πριν την έναρξη των ηχογραφήσεων άρχισαν να συναντιούνται σε συστηματική βάση για πρωινό ή απογευματινό καφέ στα σπίτια τους. Οι περισσότερες διένυαν την 8^η δεκαετία κατά τη διάρκεια συλλογής δεδομένων. Τα πέντε βασικά μέλη είναι η Γρηγορία (79 χρονών), η Λούλλα (73), η Χαρούλλα (73), η Μύρια (72) και η Τασούλλα (62).

Οι συμμετέχουσες μιλούν συνήθως στη μεσολεκτική κοινή της Κυπριακής Ελληνικής (ΚΕ). Η Κυπριακή Ελληνική είναι η ποικιλία της Ελληνικής, γνωστή ως διάλεκτος, που ομιλείται κυρίως από τους Ελληνοκύπριους στην Κύπρο (Goutsos & Karyoleμου 2004). Η ΚΕ αποκτάται στο σπίτι και χρησιμοποιείται στις διαπροσωπικές συνομιλίες μεταξύ Ελληνοκυπρίων, ενώ η τοπική μορφή της Κοινής Νέας Ελληνικής (ΚΝΕ) διδάσκεται στο σχολείο και χρησιμοποιείται στον γραπτό και επίσημο προφορικό λόγο (Pavlou & Paparavliou 2004). Υπάρχει αριθμός φωνολογικών, μορφολογικών,

σημασιολογικών, πραγματολογικών και λεξιλογικών διαφορών μεταξύ της ΚΕ και της ΚΝΕ (δες Terkourafi 2005 για ανασκόπηση).

Παράλληλα, υπάρχουν διάφορες (υπο)ποικιλίες στην ΚΕ. Γλωσσολογική έρευνα που έγινε στη δεκαετία του 1960 έδειξε ότι η βασιλέκτος της ΚΕ αποτελείται από 18 τοπικές ποικιλίες πατουά (Κοντοσόπουλος 1969:97). Παρ'όλα αυτά, τα τελευταία χρόνια, και ειδικά μετά τις δραματικές γεωδημογραφικές αλλαγές που προέκυψαν από τα στρατιωτικά/πολιτικά γεγονότα του καλοκαιριού του 1974, οι τοπικές παραλλαγές υποχώρησαν, δίνονταν στη θέση τους σε μια γενικευμένη ΚΕ κοινή, που βασίζεται στην τοπική ποικιλία της Μεσαορίας (Goutsos & Karyolemou 2004:4). Πλέον, η διαφοροποίηση είναι μεταξύ της ΚΕ της πόλης και της ΚΕ της υπαίθρου/του χωριού ('χωρκάτικα') (Τσιπλάκου 2004:3; Terkourafi, 2005:319; Arvaniti 2010:18). Τα 'χωρκάτικα' είναι η βασιλέκτος του διαλεκτικού συνεχούς, δηλαδή η ποικιλία της ΚΕ που είναι η πιο απομακρυσμένη από την ΚΝΕ και στερεοτυπικά συνδέεται με χαμηλό επίπεδο μόρφωσης, τους ηλικιωμένους, αγροτικές περιοχές, ενώ η ποικιλία της πόλης είναι η ακρόλεκτος της ΚΕ, η οποία είναι πιο κοντά στην ΚΝΕ (αν και φανερά διαφοροποιημένη) (Ραβίου, 2004:11). Οι ομιλητές/τριες της ΚΕ αντιλαμβάνονται την ύπαρξη διαφορετικών ποικιλιών της ΚΕ και συχνά θεωρούν ότι μιλούν μια μεσολεκτική ποικιλία (Goutsos & Karyolemou 2004:4). Στην πράξη, φυσικά, υπάρχει ένα συνεχές μεταξύ της τοπικής χρήσης της ΚΝΕ, της ακρολέκτου και της βασιλέκτου της ΚΕ, και εναλλαγές κώδικα συχνά συνδέονται με εναλλαγές ύφους (Tsiplakou 2009, Terkourafi 2005). Στη συγκεκριμένη ομάδα οι εναλλαγές κώδικα μεταξύ ποικιλιών της ΚΕ λειτουργούν και ως στρατηγικές διαπραγμάτευσης ηλικιακών κατηγοριοποιήσεων (Charalambidou 2014).

2.2 Τα συνομιλιακά δεδομένα και το αναλυτικό πλαίσιο

Τα συνομιλιακά δεδομένα που εξετάζονται αποτελούνται κυρίως από δεκαοχτώ ώρες αυτο-ηχογραφημένων καθημερινών συνομιλιών μιας ομάδα Ελληνοκυπρίων γυναικών, την ώρα του καφέ. Ηχογραφήθηκαν σε 3 φάσεις και συλλέχθηκαν σε περίοδο δύο ετών, μεταξύ 2008 και 2009. Οι συμμετέχουσες ηχογραφούσαν τις συνομιλίες τους με ψηφιακό μαγνητόφωνο κάθε φορά που συναντιούνταν στα σπίτια τους για πρωινό ή απογευματινό καφέ. Η συχνότητα των συναντήσεών τους κυμαινόταν από μερικές φορές τη βδομάδα μέχρι μια φορά κάθε δεκαπέντε μέρες. Οι αυτοηχογραφημένες συζητήσεις συμπληρώθηκαν από εθνογραφικές συνεντεύξεις με την κάθε συμμετέχουσα και εκτεταμένη επιτόπια έρευνα.

Επειδή η χρήση της ΚΕ περιορίζεται εν πολλοίς στον προφορικό λόγο, δεν υπάρχει γενικά αποδεκτό σύστημα καταγραφής (Arvaniti, 2010:20). Έχω επιλέξει να χρησιμοποιήσω την ορθογραφία της ΚΝΕ και να ακολουθήσω κάποιες διαδεδομένες συμβάσεις για την καταγραφή των φωνημάτων της ΚΕ (Τσιπλάκου 2004, Ραβίου 2004). Τα φωνήματα της ΚΕ που δεν απαντώνται στην ΚΝΕ αναπαριστώνται με ένα γράμμα του Ελληνικού αλφαβήτου με ένα υπεργεγραμμένο τόξο. Πιο συγκεκριμένα, το φώνημα [z] αναπαριστάται ως ζ and το φώνημα [ʃ] καταγράφεται ως σ̣. 'Μακρά' ή διπλά σύμφωνα καταγράφονται με διπλά γράμματα, π.χ. το φώνημα [i:] αναπαριστάται ως 'λλ' (για τα διπλά σύμφωνα στην ΚΕ, δες Armosti 2007). Για την οργάνωση της συνομιλίας (επικαλύψεις, παύσεις, εκφορά λόγου κ.ά.) χρησιμοποιήθηκε το σύστημα καταγραφής της Ανάλυσης Συνομιλίας, όπως κωδικοποιήθηκε από τη Jefferson (π.χ. Jefferson 2004, Schegloff 2007).

Το αναλυτικό πλαίσιο αυτής της έρευνας είναι η εθνομεθοδολογία και η ανάλυση συνομιλίας (Schegloff 2007, Sacks 1995). Η εθνομεθοδολογία είναι η εμπειρική, συστηματική έρευνα των κοινότοπων, καθημερινών δραστηριοτήτων με τους δικούς τους όρους (βλ. Garfinkel 1967, Heritage 1984, Sharrock & Anderson 1986, Button 1991). Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, οι ταυτότητες εκλαμβάνονται ως διεπιδραστικά επιτεύγματα, σε συγκεκριμένο χωρόχρονο. Επομένως, η έμφαση τοποθετείται στο τι είναι οι ταυτότητες για τους/τις συμμετέχοντες/ουσες, ή με όρους εθνομεθοδολογίας για τα κοινωνικά 'μέλη', (παρά για τους/τις ερευνητές/τριες) και πώς οι ταυτότητες επηρεάζουν και επηρεάζονται από συνομιλιακές δομές και πρακτικές.

Η ανάλυση συνομιλίας συνιστά μια ενδελεχή έρευνα της οργάνωσης λόγου και έχει αναπτύξει εκτενές λεξιλόγιο για την περιγραφή της δομής, ή της 'τεχνολογίας' της συνομιλίας (Sacks et al. 1974:718). Η ανάλυση συνομιλίας εδράζεται στη θεώρηση ότι η κάθε συνεισφορά δημιουργεί το περικείμενο για την επόμενη και δημιουργείται από το περικείμενο της αμέσως προηγούμενης συνεισφοράς (Heritage 1997). Η μελέτη, συνεπώς των λεπτομερειών της δομής και οργάνωσης των συνεισφορών στη διεπίδραση, συμπεριλαμβανομένων παύσεων, επικαλύψεων, διορθώσεων, γειτνιαστικών ζευγών και άλλων συνδυασμών είναι κεφαλαιώδους σημασίας.

3. Οργάνωση της διεπίδρασης

Οι αφηγήσεις μαγειρικής δραστηριότητας και οι συνταγές αποτελούν μια θεμελιώδη συνομιλιακή πρακτική σε αυτή την ομάδα ηλικιωμένων γυναικών. Στις δεκαοχτώ ώρες συνομιλιών που ηχογραφήθηκαν, αναφέρθηκαν συνολικά 94 συνταγές που κάλυψαν τρεις ώρες λόγου. Οι συνομιλιακές συνταγές είναι το συχνότερο είδος αλληλουχιών στα δεδομένα και μάλιστα είναι πολύ πιο συχνές από αναφορές σε αρρώστιες/προβλήματα (Charalambidou 2011), που έχουν αναδειχθεί στη βιβλιογραφία ως βασικό θέμα στις συζητήσεις ηλικιωμένων (Coupland et al. 1991; Poullos 2004; Matsumoto 2009).

Είδος Συνταγής	Συχνότητα
Ενσωματωμένες σε ιστορίες	55/94
Ανεξάρτητες	39/94
Πλήρως αναπτυγμένες	33/94
Μερικές (από τις οποίες ελλειπτικές)	61/94 (16/94)

Πίνακας 1: Συχνότητα ειδών συνομιλιακών συνταγών στα δεδομένα

Όπως φαίνεται στον Πίνακα 1, σχεδόν τρία πέμπτα των συνταγών προκύπτουν στο πλαίσιο αφηγήσεων παρελθοντικών ή μελλοντικών μαγειρικής δραστηριότητας, δηλαδή τι έχουν μαγειρέψει οι ίδιες οι ομιλήτριες ή άλλα μέλη ή τι σκοπεύουν να μαγειρέψουν. Οι συνταγές προηγούνται, έπονται ή βρίσκονται στη μέση αφηγήσεων. Η ανάπτυξη των συνταγών κυμαίνεται από πλήρεις περιγραφές όλων των υλικών και διαδικασίας ετοιμασίας ενός φαγητού μέχρι σύντομες, ελλειπτικές αναφορές σε μια συνταγή. Στις *πλήρως αναπτυγμένες* συνομιλιακές συνταγές οι συνομιλήτριες αναφέρονται σε όλα τα υλικά και σε κάποιες οδηγίες για τη σειρά εργασίας. Στις *μερικές* συνταγές, η ομιλήτρια αναφέρεται σε μερικά, αλλά όχι όλα, τα υλικά και ίσως κάποιες από τις μαγειρικές διαδικασίες, ενώ οι *ελλειπτικές* συνταγές είναι ακραίες περιπτώσεις μερικών συνταγών, όπου γίνεται αναφορά σ' ένα ή δύο υλικά μόνο. Οι

μερικές συνταγές είναι ο πιο συνήθης τύπος στα δεδομένα. Ακόμα, όμως, και στην περίπτωση των πλήρως αναπτυγμένων συνταγών, οι συνομιλήτριες δεν δίνουν λεπτομερείς οδηγίες για τη διαδικασία παρασκευής. Αυτό υποδηλώνει ότι απευθύνονται σε ακροατήριο που έχει γνώση και εμπειρία της συγκεκριμένης παρασκευής.

3.1 Αλυσιδωτές και ταυτόχρονες αφηγήσεις

Η πιο συνήθης προκαταρκτική αλληλουχία (pre-sequence) για μια συνταγή είναι η αφήγηση μιας άλλης συνταγής. Όπως φαίνεται στον Πίνακα 2, οι συνταγές εμφανίζονται αλυσιδωτές με άλλες συνταγές ή/και μαγειρικές αφηγήματα του ίδιου ή άλλου πιάτου. Από το σύνολο των 94 συνταγών, οι 77 είναι αλυσιδωτές, μπορούν για παράδειγμα να πάρουν τη μορφή διαδοχικών αφηγήσεων συνταγών για το ίδιο πιάτο από διαφορετικές ομιλήτριες. Σε πολλές περιπτώσεις, δε, η επόμενη αφηγήτρια συνταγής δεν περιμένει την προηγούμενη να ολοκληρώσει. Ως αποτέλεσμα αυτής της επικάλυψης, είτε η πρώτη ομιλήτρια διακόπτει τη συνταγή της για να δώσει τον λόγο στη δεύτερη ομιλήτρια, είτε αναφύονται ταυτόχρονες αφηγήσεις. Οι ταυτόχρονες συνομιλιακές συνταγές προκύπτουν όταν επέρχεται 'σχίσμα' της συζήτησης σε πολλαπλές συνομιλίες με εκτενείς αλληλοεπικαλύψεις και η προτίμηση για έναν/μία ομιλητή/τρια κάθε φορά ισχύει μόνο για κάθε υπο-ομάδα που δημιουργείται (Schegloff 2000).

Είδος	Συχνότητα	Ποσοστό
Ανεξάρτητες συνταγές	17/94	18%
Αλυσιδωτές (Από τις οποίες ταυτόχρονες)	77/94 (31/94)	82% (33%)

Πίνακας 2: Διαδοχικότητα στις συνομιλιακές συνταγές

Η συχνότητα αλυσιδωτών και κυρίως ταυτόχρονων αφηγήσεων υποδηλώνει ότι οι ομιλήτριες δείχνουν οξυμένο ενδιαφέρον να πάρουν τον λόγο και να προσθέσουν τη δική τους συνταγή και συνεπώς να (ξανα)δείξουν την αυτοκατηγοριοποίησή τους ως καλές μαγείρισσες/νοικοκυρές. Αυτό υπογραμμίζει την κεφαλαιώδη σημασία αυτής της κατηγοριοποίησης για τις συνομιλήτριες. Η βαρύτητα της κατηγοριοποίησης ως 'καλής μαγείρισσας' φαίνεται επίσης και στον τρόπο με τον οποίο οι συνταγές εκμαιεύονται, και γίνονται αντικείμενο διαπραγμάτευσης και διαφωνίας.

3.2 Εσωτερική εκμαίευση

Κάποιες συνομιλιακές συνταγές προκύπτουν ως δεύτερο μέρος γειτνιαστικού ζεύγους ερωταπόκρισης ή προτροπής-συμμόρφωσης. Το πρώτο μέρος μπορεί να είναι ερώτηση ή ρητή προτροπή αφήγησης συνταγής, π.χ. 'πε μας τη διαδικασία/συνταγή'. Όμως οι ερωτήσεις που αποσκοπούν στην εκμαίευση της συνταγής δεν σταματούν στην αρχική ερώτηση αλλά συνεχίζονται καθ' όλη τη διάρκεια της αφήγησης.

Στο πιο κάτω απόσπασμα η Τασούλλα ήδη ρώτησε τη Γρηγορία για τη συνταγή της ελιόπιττας (είδος ελιόψωμου) που η Γρηγορία, ως οικοδέσποινα, παρουσίασε στις συνομιλήτριές της. Αυτή η αλληλουχία είναι προς το τέλος της συνταγής της Γλυκερίας. Σε αυτή τη συζήτηση που λαμβάνει χώρα σπίτι της Γλυκερίας συμμετέχουν

τα πέντε βασικά μέλη της ομάδας. Σε αυτό το σημείο η Γλυκερία έχει ήδη απαριθμήσει τα υλικά και μέρος της διαδικασίας παρασκευής της ελιόπιττας.

Απόσπασμα 1: Ελιόπιττες

Συμμετέχουσες: Γρηγορία, Τασούλλα, Μύρια, Χαρούλλα, Λούλλα

1. Γ τζι έβαλα τζαι μισόν κουταλάκιν σόδαν (.)
2. Τ [α::] η σόδα που την αφρουγιανύσκει έτσι.
3. Λ [μμ]
4. Μ μπέκκε πάουτερ? πόσον?
5. Γ τζαι θκυο- τρία [κου]ταλάκια μπέκκι ππάουτερ
6. Μ [α.]
7. Τ ναι
8. Λ °εγώ ένν[εν έτσι° που την κάμνω.]
9. Χ [η σόδα ψηλώνει το]
10. Τ εν έβαλες χυμόν τίποτε?
11. Γ έναν ποτήριν χυμό [τζαι μιαν- τζαι μια σεβεν]απ
12. Τ [α έβαλες τζι ένα χυμόν]
13. Γ [ι-νναι.]
14. Μ [τζαι μιαν] [σεβεναπ]
15. Λ [έτσι έτσι]τούτα βάλλω τα [τζαι γω] [εγώ]
16. Γ [όσον-] όσον τζαι κά[νισεν]

Η πρώτη περίπτωση εσωτερικής εκμείευσης στο απόσπασμα προκύπτει στην 4^η αράδα. Η πρώτη μονάδα κατασκευής συνεισφοράς ('μπέκκε πάουτερ?') στην αράδα 4 είναι μια πολική ερώτηση (ολικής άγνοιας). Σύμφωνα με τους Heritage & Raymond (2012) οι πολικές ερωτήσεις είναι σχεδιασμένες για να ελέγξουν μια υπόθεση και να προκαλέσουν απάντηση 'ναι' ή 'όχι, με σαφή προτίμηση για θετική απάντηση. Παρ' όλα αυτά, η Μύρια δεν δίνει την ευκαιρία στη Γρηγορία να παράσχει το δεύτερο σκέλος του γεινιαστικού ζεύγους και προϋποθέτοντας τη θετική απάντηση ρωτά 'πόσο', εκμειεύοντας έτσι από τη Γρηγορία, στην επόμενη αράδα (5), την ποσότητα του συγκεκριμένου υλικού (baking powder). Με την εκμείευση η Μύρια συμβάλλει στην αφήγηση της συνταγής ενώ παράλληλα καθιστά σαφές στις συνομιλήτριές της ότι γνωρίζει τα υλικά που μπαίνουν μέσα στην ελιόπιττα.

Η Μύρια δεν είναι η μόνη συνομιλήτρια που δείχνει τις μαγειρικές της γνώσεις κατά τη διάρκεια της συνομιλιακής συνταγής της Γρηγορίας. Η Λούλλα, στην αράδα 8 συνεισφέρει μια προκαταρκτική αλληλουχία για τη δική της συνταγή (ξεκινά την αφήγηση της συνταγής της με εκτενείς επικαλύψεις στην αράδα 15), δείχνοντας το οξύμενο ενδιαφέρον της να πάρει το λόγο ως αφηγήτρια συνταγής. Παράλληλα και η Χαρούλλα στην αράδα 9 διεκδικεί την κατηγορία της γνώστριας.

Η Τασούλλα, όπως και η Μύρια, επιλέγει να ακολουθήσει την τακτική της εσωτερικής εκμείευσης, στην αράδα 10, με ένα αρνητικό ερώτημα. Οι αρνητικές ερωτήσεις (*negative interrogatives*, Heritage 2002) ενέχουν πιο ισχυρή προτίμηση/κατευθυντικότητα για θετική απάντηση (σε σχέση με τις ερωτήσεις ολικής άγνοιας), και συχνά χρησιμοποιούνται και εκλαμβάνονται ως οχήματα για έκφραση θέσεων και απόψεων, παρά ως ερωτήσεις. Στην προκειμένη περίπτωση το ερώτημα της Τασούλλας είναι μια στρατηγική για προβολή εξειδικευμένης γνώσης και άποψης. Το γεγονός ότι η Γρηγορία στην αράδα 10 απαντά με ποσότητα αντί να επιβεβαιώσει πρώτα ότι όντως

έβαλε χυμό, δείχνει ότι προσανατολίζεται στην κοινή γνώση των συνομιλητριών για τον λεπτομερή κατάλογο υλικών και επομένως εκλαμβάνει το ερώτημα της Τασούλας ως μέσο εκμείευσης ποσοτήτων.

Σε αυτό το απόσπασμα είναι πρόδηλος και ο ανταγωνισμός των μελών να πάρουν το λόγο μέσω (μεταβατικών) επικαλύψεων (Hutchby & Wooffitt 1998), και διαταράξεων (Schegloff 2000) στην ομαλή εκφορά του λόγου, που περιλαμβάνουν διορθώσεις, επαναλήψεις, αλλαγή στην ένταση, σταματήματα. Αυτές οι στρατηγικές χρησιμοποιούνται από τα μέλη για τη διεκδίκηση της επόμενης συνεισφοράς και συνέχιση/ολοκλήρωση ή έναρξη της αφήγησης της συνταγής τους.

Συνοψίζοντας, οι συνομιλιακές συνταγές αποτελούν πολυφωνικά γεγονότα, και όχι αφηγήσεις με μία και μόνο ομιλήτρια/αφηγήτρια και διακριτούς ρόλους αφηγήτριας-ακροατηρίου. Ο σχεδιασμός των εξειδικευμένων ερωτήσεων εσωτερικής εκμείευσης - (αρνητικές) ερωτήσεις μερικής άγνοιας και συνακόλουθη υπονόηση επιβεβαιωτικής απάντησης-, θέτουν τις ακροάτριες στο ρόλο της συν-αφηγήτριας και προωθούν την εξέλιξη της συνομιλιακής συνταγής. Παράλληλα, τα συνομιλούντα άτομα, μέσω της συμμετοχής στην αφήγηση, υποδηλώνουν την εξειδικευμένη μαγειρική γνώση τους αυτοτοποθετούνται ως έμπειρες, καλές μαγείρισσες.

3.3 Διαπραγμάτευση

Συχνά αντίθετες απόψεις εκφράζονται για τα συστατικά ή τη σειρά των ενεργειών μιας συνταγής. Οι συνομιλιακές συνταγές, συνεπώς, γίνονται αντικείμενο διαπραγμάτευσης και αντιπαράθεσης. Στο πιο κάτω απόσπασμα, η Ολιβία, ένα περιφερειακό μέρος της ομάδας, διηγείται τη συνταγή της για ένα πολύπλοκο είδος πασχαλινών πιτών με τυρί, φλαούνες (Charalambidou 2015). Αυτή η αλληλουχία προκύπτει κατά τη διάρκεια συνάντησης στο σπίτι (κουζίνα) της Ολιβίας, λίγο μετά το Πάσχα, και τα πέντε βασικά μέλη του κύκλου είναι παρόντα. Η πλήρης αλληλουχία με τις συνομιλιακές συνταγές για τις φλαούνες παρατίθεται στο παράρτημα του κεφαλαίου.

Απόσπασμα 2: Φλαούνες

Συμμετέχουσες: Ολιβία, Γρηγορία, Τασούλα, Μύρια, Χαρούλλα, Λούλλα

82. Τ ε να σου πω τζαι το ζυμάρι αν το εζύμωννες

83. μπαίννει τζαι γίνεται πκιο αφράτον

84. Γ όι [όι εν-]

85. Ο [ε] χαμνίζει κόρη,

86. Τ ε:: χαμν[ίζει αλλά]

87. Λ [εν τούτο] που σου λαλώ. [νεροστρέφει]

88. Ο [χαμνίζει. ειντά ώσ]που

89. να το ↑ κάμεις μπαίννει!

90. Λ νναι

91. Γ =[↑νναι.]

92. Χ [(έτσι ένι)] [(μπαίννει.)]

93. Λ [εν [θέ]λει: να το-]

94. Γ [να το αννοίεις] >πίτταν πίτταν<

95. Ο =εζύμωσα έξι κιλά κόρη.

96. Γ ε: εν κάμποσο.

97. Ο [έβαλα-] [έβαλα ένα-]

98. Λ [το πο]λλύν θκυο ώρες [θέλει να μπει.]
 99. >παραπάνω< που θκυο ώρες <νερο>στρέφει. (0.6)
 100. Ο έβαλα [έναν ποτ- ένα::ν μαστραππάν βούτυρο σπρά]
 101. Τ [°ε:: έτο κάμνω το λλίο σφιχτό για να ξεκουραστεί°] (0.5)
 102. ((άλλο άτομο μπαίνει στο δωμάτιο))
 103. Τ επειδή χαμνίζει αφήνω το λλίο σφιχτούι.

Η Ολιβία έχει ήδη πει ότι σηκώθηκε στις τέσσερις το πρωί να ζυμώσει τη ζύμη και η Τασούλλα εισηγείται στις αράδες 82 και 83 ότι μπορούσε να ζυμώσει από το προηγούμενο βράδυ, κάτι με το οποίο διαφωνούν εντόνως τα υπόλοιπα μέλη (η Γρηγορία στην αράδα 84 και η Ολιβία στην αράδα 85). Στις αρνητικές αξιολογήσεις της πρότασής της, η Τασούλλα απαντά στην αράδα 86 με μη προτιμώμενη διαφωνία που αποτελείται από ήπια συμφωνία (επανάληψη με επιμήκυνση του αρχικού ε:: που πιθανόν φανερώνει δισταγμό) και την προσθήκη του αντιθετικού συνδέσμου ‘αλλά’ που κανονικά λειτουργεί ως προκαταρκτική διαφωνία (pre-disagreement, Pomerantz 1984). Η Τασούλλα, όμως, διακόπτεται -εν μέσω της μονάδας συγκρότησης της συνεισφοράς της- από τη Λούλλα (αράδα 87) που επίσης εκφέρει την έντονη αντίθεσή της στην ετοιμασία της ζύμης από την προηγούμενη.

Στις αράδες 88 με 94 με αλληλεπικαλυπτόμενες συνεισφορές οι Ολιβία, Λούλλα, Γρηγορία και Χαρούλλα σπεύδουν να υπογραμμίσουν την αντίθεσή τους στην εισήγηση της Τασούλλας, η κάθε μία προσθέτοντας τεχνικές πληροφορίες για τη διαδικασία παραγωγή και επεξεργασίας της ζύμης. Ακολουθως, στην αράδα 95 η Ολιβία συνεχίζει με την αφήγηση της συνταγής της. Παρ’όλο που η Ολιβία έχει δικαίωμα λόγου μέχρι να τελειώσει την αφήγησή της (Jefferson 1978), στις αράδες 98 και 99 η Λούλλα, με μεταβατική επικάλυψη (σε δυνητικά μεταβατικό σημείο, στο τέλος της συνεισφοράς της αράδας 96) επαναφέρει το προηγούμενο θέμα, δηλαδή την αντίθεση στην πρόταση της Τασούλλας για το πότε πρέπει να γίνεται το ζυμάρι. Η Ολιβία συνεχίζει με τη διήγηση της συνταγής, και αυτό έχει ως αποτέλεσμα μακρά επικάλυψη και σχίσμα (Schegloff 2000) της συνομιλίας σε δύο υποσυνομιλίες (η μια μεταξύ Ολιβίας και Γρηγορίας και η άλλη μεταξύ Τασούλλας και Λούλλας), όπως γίνεται και με τις ταυτόχρονες συνομιλιακές συνταγές. Η Τασούλλα συνεχίζει να επιχειρηματολογεί υπέρ της δικής της σειράς ενεργειών στην εκτέλεση της συνταγής ακόμα και όταν νέο άτομο μπαίνει στο δωμάτιο (αράδα 102).

Συνοψίζοντας, τόσο η αφηγήτρια της συνταγής όσο και τα συνομιλούντα άτομα επιδιώκουν να πάρουν τον λόγο και (α) να ολοκληρώσουν τη συνταγή (β) να δικαιολογηθούν ή (γ) να (ξανα)τονίσουν πως η συνομιλήτριά τους (σε αντίθεση με τις ίδιες) ακολουθεί λανθασμένη σειρά εργασίας. Ο Schegloff (2000) έδειξε ότι οι επικαλύψεις που δεν λύνονται γρήγορα (μέσα σε 3-4 συλλαβές) είναι πιθανό να υποδηλώνουν την ύπαρξη ειδικών ενδιαφερόντων ή θεμάτων. Εδώ π.χ. στην αράδα 101, η Τασούλλα δείχνει το ειδικό ενδιαφέρον της να κρατήσει την επόμενη θέση ομιλήτριας και να πραγματοποιήσει μια συγκεκριμένη αποκριτική ενέργεια, ώστε να αποσείσει τον πρόσκαιρο αποκλεισμό της από την κατηγορία της καλής μαγείρισσας.

4. Συμπεράσματα

Συγκεφαλαιώνοντας, η διεπιδραστική οργάνωση των συνταγών έχει τα εξής χαρακτηριστικά:

- Αλυσιδωτές (διαδοχικές) ή ακόμα και ταυτόχρονες αφηγήσεις,
- Συνεργατική, πολυσυμμετοχική διήγησης (που κάποιες φορές παίρνει τη μορφή εσωτερικής εκμείευσης),
- Έντονη διαπραγμάτευση και διαφωνία,
- Οξυμένο ενδιαφέρον για ανάληψη ρόλου ομιλήτριας.

Αυτά τα χαρακτηριστικά, και ιδιαίτερα οι εκτεταμένες αλληλοεπικαλύψεις, έχουν συνδεθεί στη βιβλιογραφία με το 'ελληνικό' ύφος υψηλής εμπλοκής (Tannen 1986). Η Tannen, μεταξύ άλλων, υποστηρίζει ότι οι εκτενείς επικαλύψεις και έντονη διεκδίκηση του λόγου αποτελούν χαρακτηριστικό του συνομιλιακού ύφους των Ελλήνων και άλλων πολιτισμικών ομάδων. Παραταύτα, αυτά τα διεπιδραστικά χαρακτηριστικά δεν είναι τόσο έντονα στις συνομιλίες των συμμετεχουσών για άλλα θέματα (αφηγηματικά ή μη). Επομένως η εξήγηση ότι αυτή η οργάνωση της διεπίδρασης οφείλεται σε γενικότερο ύφος υψηλής εμπλοκής φαίνεται ανεπαρκής.

Από την άλλη, το οξυμένο ενδιαφέρον και ενεργητικότητα ανταποκρίνεται σε προηγούμενα ευρήματα για τη συνομιλιακή δομή συνταγών που εκφέρονται από ηλικιωμένες γυναίκες. Οι Wright-St Clair et al. (2005) ανέλυσαν ομαδικές συνεντεύξεις Νεοζηλανδών ηλικιωμένων γυναικών για χριστουγεννιάτικα φαγητά και οι O'Sullivan et al. (2008) μελέτησαν συνομιλιακές συνταγές ηλικιωμένων γυναικών από αγροτικές περιοχές του Καναδά. Στις συνομιλίες της παρούσας έρευνας οι πιο έντονες διαπραγματεύσεις, διαφωνίες και επικαλύψεις και οι πιο εκτενείς αλληλουχίες αφορούν συνταγές για πίττες και γλυκά (παρά για μαγειρευτά φαγητά). Αυτά είναι τα σκευάσματα που προσφέρονται σε ξένους, επισκέπτες και όχι μόνο στα μέλη του νοικοκυριού και έτσι γεφυρώνουν το χάσμα ανάμεσα στην ιδιωτική και τη δημόσια σφαίρα και αποτελούν κοινωνικό σύμβολο μαγειρικής ικανότητας και νοικοκυροσύνης (Wright-St Clair et al. 2005: 344). Δεν είναι, λοιπόν, τυχαίο, το γεγονός ότι οι συνομιλιακές συνταγές κερασμάτων παρουσιάζουν ιδιαίτερα δομικά χαρακτηριστικά που έχουν συνδεθεί με το ύφος υψηλής εμπλοκής.

Συμπερασματικά, η συστηματική διεκδίκηση της ιδιότητας μέλους στην κατηγορία 'καλή μαγείρισσα' επιτυγχάνεται μέσω αλυσιδωτών και ταυτόχρονων συνομιλιακών συνταγών, έντονης διεκδίκησης συνεισφορών, εσωτερικής εκμείευσης και συμμετοχικής αφήγησης, αντιπαραθέσεων και υπονόησης κοινών, εξειδικευμένων γνώσεων και εμπειριών. Οι συνομιλιακές συνταγές παρέχουν στα μέλη τη δυνατότητα διεύρυνσης του μαγειρικού τους ρεπερτορίου αλλά κυρίως ενισχύουν την αυτό-κατηγοριοποίησή τους ως 'καλών μαγειρισσών', που συνιστά ένα από τα θεμελιώδη γνωρίσματα της 'καλής νοικοκυράς'. Σε παραδοσιακές κοινωνίες, με στερεοτυπικούς, διαχωρισμένους ρόλους φύλων, ο ρόλος γυναίκας-μάννας-συζύγου είναι συνυφασμένος με αυτόν της νοικοκυράς (π.χ. Fieldhouse 1998). Επομένως, αυτή η κατηγοριοποίηση ενέχει ισχυρό συμβολικό κεφάλαιο (Bourdieu 1999) και ευκαιρία για θετική αυτοπαρουσίαση. Επίσης, οι συνομιλιακές συνταγές αποτελούν πεδίο όπου η επιρροή της ηλικιακής φθοράς στις ομιλήτριες δεν είναι εφαρμόσιμη και εμμέσως απορρίπτεται. Οι ομιλήτριες έχουν τη δυνατότητα να αυτοεξυπηρετούνται, να ζουν ανεξάρτητα και να προσφέρουν σημαντικές υπηρεσίες στην οικογένειά τους και στις φίλες τους και η πληθώρα αναφορών στη νοικοκυροσύνη τους το επιβεβαιώνει. Έτσι μέσω των

συνομιλιακών συνταγών καταφέρνουν να διαχωρίσουν τη θέση τους από τα αρνητικά χαρακτηριστικά και συνεπακόλουθα των γηρατειών και την ιδρυματοποιημένη τρίτη ηλικία (πρβλ. Coleman et al. 1998).

5. Παράρτημα: Η συνταγή της Ολιβίας για τις φλαούνες (πλήρης αλληλουχία)

Συμμετέχουσες: Ολιβία, Γρηγορία, Τασούλλα, Μύρια, Χαρούλλα, Λούλλα

23.15 – 26.38

((ακούγεται τηλεόραση))

1. Γ και με την:: α:: (.) >είντα'μ που την λαλούν?< φέττα- φεττόκρεμες
2. Τ [νναι έτσι στροντζυλά]
3. Μ [κόρη- ε Ολιβία.]είντα 'μ που βάλλεις μέσα στον φωκόν?
4. Ο τίποτε. τυρκά: τζαι
5. Μ όι. για να ψηλώσουν.
6. Ο προζύμιν [τζ' έναν-]
7. Μ [μόνον?]τζαι μαγιάν?
8. Ο όι εν έβαλα μαγιάν.
9. Τ =μπέκκι ππάουτερ
10. Μ =μπέκκιν [ππάσουτερ?]
11. Ο [μπέκκι ππά]ουτερ την ώρα που τες εξύπνησα.
12. το πρωίν να πούμε
13. Γ την ώραν πόν να τες κάμεις
14. Τ =την ώραν πόν να τες κάμεις τζαι [η κυρία Λούλλα (έβαλε)]
15. Μ [έγινεν έτσι ωραία αφρούγια η ζύμη] πουμέσα
16. Ο εν ωραίες που ήταν λαλ[ώ σου, αν μεν μου] τις έκαμνεν ο φούρνος
17. Μ [ε εν ωραίες]
18. Ο [να μου τες κάψουν αλλά]
19. Γ [είντα: είντα τυρίν βάλλεις?]
20. Ο πκοιαν μάνα μου?
21. Γ είντα τυρίν βάλλεις?
22. Ο έβαλα:: τρία Παφίτικα.
23. Γ α.
24. Ο τζ' έβαλα τζαι θκυο:μισι κιλά κασκαβάλλιν
25. Τ μμ. [εν] το
26. Μ [μμ]
27. Τ κασκα[βάλλιν που τε:: ς]
28. Ο [τζ' έβαλα τζαι]
29. θκυο άλλα <του [πίττα>. έναν [ανάλατον τζ' ένα::ν]
30. Τ [τζ' εμείς στην [δουλειά:ν μας]()]
31. Μ [χαλλούμ[ιν? χαλλούμιν?]
32. Γ [τυρίν ανάλατον]
33. Τ [η μαστόρισα έτσι φλα]ούνες
34. Ο [όι όι τυρίν ανάλατον]
35. Μ α.
36. Γ [ανάλατον μέσα [για να πκιάννει την αρμυράδα.]
37. Χ [εν εψηλώσαν? [εν εψηλώσαν εσένα?]
38. Ο [νναι. διότι ήταν αρμυρά]
39. Λ εμέναν εγίναν η πρώτη χρονιά [που έκαμα καλές φλαούνες ήταν φέτος.]
40. Ο [βάλλω πάντα ποτζείν' τα ανάλατα μέσα]

41. Λ πρώτη φορά. γιατί εψήσαμέν τες εις τον Τάκη.
42. Ο φέτι?
43. Λ τζ' εφουσκώσαν τζ' εγίναν ήταν πολλά ωραίες.
44. Μ μμ
45. Λ τζαι γευσάτες τζαι ούλα. πρώτη
46. [χρονιά ευχαριστήθηκα φλαούνες.]
47. Χ [προζύμιν κόρη. άμαν βάλλετε] προζύμιν, εν το:: [η φλαούνα] θέλει προζύμι.
48. Ο [το προζύμι]
49. Λ [μες το κάζι δεν κάμνεις φλαούνες. [εν κάμνεις]
50. Τ [() [όι εμε-]]
51. εγιώ [κάμνω τες.]
52. Ο [εμείς ε:]
53. Λ ό ο
54. Χ τζαι [μες το κάζι.]
55. Ο [ζυμώννομεν]τον φωκόν,
56. Ο [την ώραν πόν να'ρτουμεν που την εκκλησία]
57. Μ [ερίχτηκεν του α Γληγορού. ερίχτηκέν του]((μιλούν για τηλεοπτική σειρά))
58. Γ νναι:: [λαλώ σου ()]
59. Λ [την Παρασκευήν?]
60. Μ [νναι ερίχτηκεν του για καλά. τζαι εκα][τά]λαβεν την τωρά τζαι λαλεί της
61. Ο [>ε:: την Τετάρτην έκαμα τες< ()]
62. Λ [μμ.]
63. Μ ε:[για την γεναίκαν του όι εν τούτη]
64. Ο [ε:: εσηκωθήκαμεν που η ώρα τέ]σσερις γιατί ήταν πυρά φέτι.
65. Λ μμ.
66. Ο πάντα [κά]μναμεν τες που την [νύχταν μα] ήταν πυρά φέτι
67. Λ [νναι.] [νναι νναι]
68. Γ <εν τον-ι-ζυμώννεις> έτσι που να φκεις που την εκκλησάν τζ' [ύστερα? τζέιν'την ώραν?]
69. Ο [νναι. εφκήκαμεν]
70. που την εκκλησιάν τζ' εζυμώσαμέν τα. επτέσαμεν εσηκωθήκαμε η ώρα τέσσερις.
71. Γ μμ.
72. Ο τζ' εκάμαμεν τις πίττες τζ' εγεμώσαμέν τες. [τζαι] ως η ώρα::
73. Τ [νναι.]
74. Λ [εζυ]μώσετε τζέιν'την ώραν το ζυμάρι?
75. Γ [ε-]
76. Λ η ώρα τέ[σσε]ρις ή τζαι:
77. Ο [νναι]
78. όι. η ώρα τέσσερις.
79. Λ α α
80. Γ βάλλεις τζαι λλίον προζύμι [μες το ζυμάρι?]
81. Ο [βάλλω τζαι προζύ]μι
82. Τ =ε να σου πω τζαι το ζυμάρι αν το εζύμωνες
83. μπαίννει τζαι γίνεται πκιο αφράτον
84. Γ όι [όι εν-]
85. Ο [ε] χαμνίζει κόρη,
86. Τ ε:: χαμν[ίζει] αλλά]
87. Λ [εν τούτο] που σου λαλώ. [νεροστρέφει]
88. Ο [χαμνίζει. ειντά ώσ]που
89. να το ↑ κάμεις μπαίννει!
90. Λ νναι

91. Γ =[↑νναι.]
92. Χ [(έτσι ένι)] [(μπαίννει.)]
93. Λ [εν [θέ]λει: να το-]
94. Γ [να το αννοίεις] >πίτταν πίτταν<
95. Ο =εζύμωσα έξι κιλά κόρη.
96. Γ ε: εν κάμποσο.
97. Ο [έβαλα-] [έβαλα ένα-]
98. Λ [το πο]λλύν θκυο ώρες [θέλει να μπει.]
99. >παραπάνω< που θκυο ώρες <νερο>στρέφει. (0.6)
100. Ο έβαλα [έναν ποτ- ένα::ν μαστραππάν βούτυρο σπρά]
101. Τ [°ε:: έτο κάμνω το λλίο σφιχτό για να ξεκουραστεί°] (0.5)
102. ((άλλο άτομο μπαίνει στο δωμάτιο))
103. Τ επειδή χαμνίζει αφήνω το λλίο [σφιχτούι.]
104. Ο [γιας]
((25.25-25.31 παραλείπονται: η Ολιβία χαιρετά τη γυναίκα που μπαίνει στην κουζίνα))
111. Ο >έναν λεπτόν< κόρη
112. Μ 'ντάξει μάνα μου κάμε την δουλειάν σου ((η Ολιβία αποχωρεί από την κουζίνα))
113. Λ [που λε::ς πάντα] το ζυμάρι θέλει πρωί θέλει-
114. Τ [()]
115. Χ θέλει πρωί να το ζυμώσεις
116. Τ α.
117. Λ εν πρέπει να::
118. Χ τζαι μες το ψυγείο να το βάλεις το ζυμάρι πάλε
119. Λ =πάλε [πάλε]
120. Χ [πάλε] ώσπου να μπει
121. Λ μόνον τον φωκόν θέλει να μείνει να τραβήσει
122. Χ νναι
123. Λ το ζυμάρι δεν πρέπει να μείνει
124. Γ ο φωκός εν-δεν πρέπει να είναι πολλά::
125. Τ ούτε να μ'εν νεν πο[λλά χαμνός]
126. Λ [χαμνός.]
127. Γ [σφιχτός-]
128. Γ [χαμνός.]
129. Λ [ούτε]χαμνός
130. Τ ούτε χαμνός ούτε σφιχτός [να'ν κα]νονικός
131. Χ [νναι νναι]
132. Γ έφαες που την δικήν μου Μύρια?
133. Τ να γίνεται μπαλίτσα
134. Μ ενεκατώσαν μου Γρηγορία χαχαχα εν-ι-ξέρω ((χαμογελαστή φωνή))
135. Γ α.
136. Μ με πκοια εν πο- τίνος εν της κάθε μιας. ((χαμογελαστή φωνή))
137. Λ [όι ήταν ωραίες. τζαι της Γρη]γορίας πάντα γίνονται ωραίες.
138. Χ [()]
139. Γ νναι ήταν καλές.
140. Λ νναι ήταν καλές
141. Τ στο κάζιν που τες κάμνεις?
142. Γ όι
143. Λ =ό
144. Γ επήρα τες εις τον
145. Μ =έβαλα της κά::μποσες της Ευούλλας άφηκα

146. θκυο [τρεις εγιώ] έβαλα [τες στο θάλαμο,]
 147. Χ [(στον Τάκη?)]
 148. Γ [στον Τάκην νναι.]
 149. τζ' εν είδεν δαμαί τζ' εστείλαν μας <Αριστοτέλους>
 150. τζ' επήραμεν τες. (0.6)
 151. [ε α]λλά-]
 152. Τ [είντα] ώρ]αν?
 153. Λ [όι]
 154. ευχαρισ[τήθηκα] τζ' εγώ [φέ]τος που τις επήρα στον φούρνο,
 155. Γ [έντεκα.]
 156. Τ [α.]
 157. Λ ήταν πκυο (.) ξεκούραστα.
 158. Χ [ε τζ' εμάς]η κόρη μου επήρεν τες
 159. Γ [όι εν ωραία,]
 160. Γ [ξενοιάζεις κάμνεις τες ούλλες μια φορά]
 161. Χ [πρώτη φορά που τις επήρεν στον φούρνον] φέτος.
 162. Τ είντα άμαν εν μού[χτιν αν] το'ξερα τζ' εγιώνι να μεν σηκωθώ ούλη νύχτα
 163. Λ [μούχτι]

6. Βιβλιογραφία

- Armosti, Spyros (2007). The perception of Cypriot Greek 'Super-Geminates'. In Jürgen Trouvain and William Barry (eds.), *Proceedings of the 16th International Congress of Phonetic Sciences, 6-10 August 2007* 761-764. Saarbrücken: ICPHS.
- Arvaniti, Amalia (2010). Linguistic practices in Cyprus and the emergence of Cypriot Standard Greek. *Mediterranean Language Review* 17, 15-45.
- Bourdieu, Pierre (1999). Language and symbolic power. In Adam Jaworski and Nikolas Coupland (eds.), *The discourse reader*. 502-513. London: Routledge.
- Button, Graham (1991). *Ethnomethodology and the human sciences: a reappraisal*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Charalambidou, Anna (2011). Constructions of age identities in everyday conversations through painful self disclosures. In Konstantinos A. Dimadis (ed.), *Identities in the Greek world (from 1204 to the present day)* 85-100. Athens: European Society of Modern Greek Studies.
- Charalambidou, Anna (2014). Language and age identities among older Greek Cypriot women. In Michael Tsianikas and George Couvalis (eds.), *Debates in Greek research*. 39-51. Adelaide: LOGOS.
- Charalambidou, Anna (2015). Flaounes: Celebration Easter pies from Cyprus. In Deborah Toner et al. (eds.), *Authentic Recipes from Around the World*. 35-50. Ceredigion: HAT Events.
- Coleman, Peter, Ivani-Chalian, Christine and Robinson, Maureen (1998). The story continues: persistence of life themes in old age. *Ageing & Society* 18, 389-419.

- Coupland, Nikolas, Coupland, Justine and Giles, Howard (1991). *Language, society, and the elderly: discourse, identity, and ageing*. Oxford, UK; Cambridge, MA: Blackwell.
- Fieldhouse, Paul (1998). *Food and nutrition: customs and culture*. Cheltenham: Stanley Thornes.
- Garfinkel, Harold (ed.) (1967). *Studies in ethnomethodology*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall.
- Goutsos, Dionysis and Karyolemou, Marilena (2004). Introduction. *International Journal of the Sociology of Language* 168, 1-17.
- Heritage, John (1984). *Garfinkel and ethnomethodology*. Cambridge: Polity Press.
- Heritage, John (1997). Conversation analysis and institutional talk: Analysing data. In David Silverman (ed.), *Qualitative research: theory, method and practice*. 161-184. London: Sage.
- Heritage, John (2002). The limits of questioning: negative interrogatives and hostile question content. *Journal of Pragmatics* 34, 1427-1446.
- Heritage, John and Raymond, Geoffrey (2012). Navigating epistemic landscapes: Acquiescence, agency and resistance in responses to polar questions. In Jan P. De Ruiter (ed.), *Questions: Formal, functional and interactional perspectives*. 179-192. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hutchby, Ian and Wooffitt, Robin (1998). *Conversation analysis: principles, practices and applications*. Cambridge: Polity.
- Jefferson, Gail (1978). Sequential aspects of storytelling in conversation. In Jim Schenkein (ed.), *Studies in the organization of conversational interaction*. 219-248. New York: Academic Press.
- Jefferson, Gail (2004). Glossary of transcript symbols with an introduction. In Gene H. Lerner (ed.), *Conversation analysis: studies from the first generation* 13-23. Philadelphia: J. Benjamins.
- Matsumoto, Yoshiko (2009). Dealing with life changes: humour in painful self-disclosures by elderly Japanese women. *Ageing & Society* 29, 929-952.
- Norrick, Neal (2011). Conversational recipe telling. *Journal of Pragmatics* 43, 2740-2761.
- O'Sullivan, Grace, Hocking, Clare and Wright-St. Clair, Valerie (2008). History in the Making: Older Canadian Women's Food-Related Practices. *Food and Foodways* 16, 63-87.

- Pavlou, Pavlos (2004). Greek dialect use in the mass media in Cyprus. *International Journal of the Sociology of Language* 168, 101-118.
- Pavlou, Pavlos and Papapavlou, Andreas (2004). Issues of dialect use in education from the Greek Cypriot perspective. *International Journal of Applied Linguistics* 14, 243-254.
- Pomerantz, Anita (1984). Agreeing and disagreeing with assessment: some features of preferred/dispreferred turn shapes. In J. Maxwell Atkinson and John Heritage (eds.), *Structure of social action: Studies in Conversation Analysis*. 57-101. Cambridge: Cambridge University Press.
- Poulios, Apostolos (2004). The construction of elderly identity through troubles-telling in greek conversations. In Γεωργία Κατσιμαλή, Αλέξης Καλοκαιρινός, Έλενα Αναγωστοπούλου and Ιωάννα Κάππα (eds.), *Πρακτικά του 6ου Διεθνούς Συνεδρίου Ελληνικής Γλωσσολογίας / Proceedings of the 6th International Conference on Greek Linguistics (e-book)*. Rethymno: Linguistics Lab.
- Sacks, Harvey (1995). *Lectures on conversation*, edited by Gail Jefferson. Oxford: Blackwell.
- Sacks, Harvey, Schegloff, Emanuel A. and Jefferson, Gail (1974). A simplest systematics for the organization of turn-taking for conversation. *Language* 50, 696-735.
- Schegloff, Emanuel A. (2000). Overlapping talk and the organisation of turn-taking for conversation. *Language in Society* 29, 1-63.
- Schegloff, Emanuel A. (2007). *Sequence organization in interaction: a primer in conversation analysis*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Sharrock, Wes and Anderson, Bob (1986). *The ethnomethodologists*. Chichester: Ellis Horwood.
- Sidenvall, Birgitta, Nydahl, Margaretha and Fjellström, Christina (2000). The Meal as a Gift: The Meaning of Cooking Among Retired Women. *Journal of Applied Gerontology* 19, 405-423.
- Tannen, Deborah (1986). Introducing constructed dialogue in Greek and American conversational and literary narratives. In Florian Coulmas (ed.), *Direct and indirect speech*. 311-332. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Terkourafi, Marina (2005). Understanding the present through the past: Processes of koineisation on Cyprus. *Diachronica* 22, 309-372.
- Tsiplakou, Stavroula (2009). Code-switching and code-mixing between related varieties: establishing the blueprint. *The International Journal of the Humanities* 6, 49-66.

Wright-St Clair, Valerie, Hocking, Clare, Bunrayong, Wannipa, Vittayakorn, Soisuda and Rattakorn, Phuonjai (2005). Older New Zealand women doing the work of Christmas: A recipe for identity formation. *The Sociological Review* 53, 332-350.

Κοντοσόπουλος, Νικόλαος (1969). Συμβολή εις την μελέτην της Κυπριακής διαλέκτου. *Επετηρίς του Κέντρου Επιστημονικών Ερευνών* 3, 87-109.

Τσιπλάκου, Σταυρούλα (2004). Στάσεις απέναντι στη γλώσσα και γλωσσική αλλαγή: μια αμφίδρομη σχέση;. In Γεωργία Κατσιμαλή, Αλέξης Καλοκαιρινός, Έλενα Αναγνωστοπούλου and Ιωάννα Κάππα (eds.), *Πρακτικά του 6ου Διεθνούς Συνεδρίου Ελληνικής Γλωσσολογίας / Proceedings of the 6th International Conference on Greek Linguistics (e-book)*. Rethymno: Linguistics Lab.